

történeteiben mégis többször felcsillanó nagy szerencse kíséri. A magyar ötvenhat be-
lerobban az akkor harmadéves bölcsész
Kántor történetébe is. A megtorlás során ba-
rátaai közül sokakat elvisznek, közülük töb-
ben évekre eltűnnek, 1959-ben pedig ő is
azok között találja magát, akiknek már nem
jutott a magyar egyetemből. Könyv, olvasni-
és kutatható azonban, amint első könyve,
a Budapesten napvilágot látott *Százéves
harc „Az ember tragédiájá”-ért* is mutatja,
jutott akkor is, amikor tanára „egy életre”
Szabédi László lett, s kisvártatva – a szeren-
cse újabb csillanása – jutott neki bőven írni-
és szerkeszteni a *Korunk* és a *Forrás*
nemzedéki köreiből is. A szerző már a Par-
kas utcai iskolában (nemcsak a Lászlóffyval
közös kitervelt „Törekvés sport- és kultu-
rális egyesületben”) valóban törekvő, szor-
galmas diák volt, aki már 1957-től bejárta a
Korunk szerkesztőségébe, amely aztán, mert
az egyetem helyett végül ezt választotta,
egész, nemcsak munkakönyv szerinti aktív
élete során az ő saját műhelyévé is lett. Mi-
után 1965-ben elérkezett Ceaușescu ideje,
’59-től nincs többé a Bolyai Egyetem, nem-
sokára ’68 is robban, és a hetvenes évek vi-
szonylagos felvirágzását a Kriterion éves

terveiben a magyar könyvcímek rohamos
fogyatkozása, betiltások, félreállítások, a
cenzúra fokozása, majd a cenzúra formális
megszüntetésével a cenzúra tényleges meg-
sokszorozása kíséri.

Aztán elmúlt Ceaușescu ideje, közben
azonban megmaradt a *Korunk*. A szerkesztő-
ségben Kántor is átélte a hatalom ki-
sebbségellenes támadásaitól hangos, hekti-
kus, máskor nyugalmasabb, összességében
kiegyensúlyozott, értéktermelő Gáll Ernő-i
évtizedeket. Aztán túlélt a legsötétebb, a
dühöngő diktatúra idején a lapot is meg-
semmisíteni akaró, összességében érték-
pusztító Rác Győző-i éveket. Azóta a *Ko-
runk* harmadik folyamából is eltelt már
majdnem huszonhét esztendő. Távolodik a
gyermekkori múlt és közeledik az öregkori
jelen, az azonban a jövőre nézve is érvényes
marad, amit Poszler idéz a kisebbség kény-
szerűen elfogadott sorsát autonóm létté ala-
kítani akaró Szabédiról szólva: „A sors-
kérdés zárt. Azt sugallja, hogy valami ránk
méretett, amivel szemben tehetetlenek va-
gyunk. A létkérdés nyitott. Azt sejteti, hogy
valami elé kerültünk, amit magunk is for-
málhatunk.”

Csapody Miklós

A HAGYOMÁNYOK VONZÁSÁBAN Csinta Samu: *A lélekmentő. Kallós Zoltán első kilencven éve*

■ Kifelé és befelé egyaránt figyelő, a látás
és láttatás szándékával útra kelő magatartás
jellemezi Csinta Samu újságíró vállalkozását.
Egy sajátos életutat, Kallós Zoltán életpályá-
ját törekszik megismerni, megkísérli rálátni
az életpályát lendületbe hozó motivációkra,
a belső erőforrásokra, azokra a személyes
tartalmakra, amelyek kilenc évtizede immár
az életművet működtetik. A megismerés és
megértés folyamatoként egy könyvvel let-
tünk gazdagabbak, mellyel a Hagyományok
Háza 2016 áprilisában a 90. születésnapját
ünneplő Kallós Zoltánt köszöntötte.

Szubjektív, ugyanakkor az objektivitásra
is tudatosan törekvő hangvétel jellemzi
Csinta Samu írói hangját. A kívülről befelé
közeledő, a kíváncsi, a felfedezni vágyó
szubjektum nézőpontjából szemléli a jármű-
ből körvonalazódó régiót, Mezőséget, Vá-

laszatot és annak emblematikus szimbólum-
mát, a Kallós Zoltán Alapítvány múzeumá-
nak és könyvtárának otthont adó kúriát, az
egykori Bánffy-vadászkastélyt.

Türelmes, elidőző jelenlét után az újság-
író számára lassan felsejlik a múlt, egy csa-
lád, egy közösség, egy tájegység történelme.
A családi, gyűjtői archívumból felbukkanó
fotók korhűen illusztrálják az életút repre-
zentatív állomásait.

Ahogy an előrehaladunk az élettörténet
feltárásában, egy „benszületett”, a kutatott
kultúrában benne élő, az adatközlők között
élő, őket belülről szemlélő és érteni törekvő
kutatói attitűd körvonalazódik számunkra.
Kallós Zoltán úgy végzi tanítói munkáját
Mezőségen, Moldvában vagy Gyimesben,
hogy közben teljes mélységében szeretné
megismerni a lokális, regionális környeze-

tet, a közösséget, a közösség által életben tartott tudást, a szellemi és tárgyi örökséget. És mivel nem turistaként, nem idegenként érzékel átmeneti időre a kutatott terepre, a maga egészében, valóságában mutatkozik meg a kultúra. Mert Kallós Zoltán nem pusztán az egyének által forgalmazott kollektív tudásra kíváncsi, hanem kíváncsi az egyes ember érzéseire, lelki rezdüléseire is. Nemcsak kapni szeretne, hanem elsősorban ad: odafigyelést, törődést, őszinte érdeklődést. Számára nemcsak a gyűjtési szituációban létezik az adatközlő személye, hanem azon túlmenően is, évek múlva, konkrét élethelyzetekben, amikor lelki vagy akár anyagi támogatásra van szükségük. És mivel kivételes kapcsolatteremtő és kapcsolattartó képességgel rendelkezik, valójában hazajár gyűjtőútjai alkalmával, az otthonosság, a bensőséges légkör hatja át a terepen való jelenléteit. Számára a gyűjtés nem munka, hanem belsővé vált éltforma, amelyben teljes mértékben otthon érzi magát. Ugyanakkor életművének értékét fokozza az a tény, hogy Kallós mintegy öt évtizeden keresztül vívta a harcát az ellenséges rendszerrel, az állandó megfigyelések, megfélemlítések, a kilátástalanság, az anyagi bizonytalanság ellenére hallgatott arra a belső hangra, amely a külső körülmények ellenére is bátorságra, csak azért is helytállásra, szüntelen cselekvésre sarkallták. Tudta és hitte, hogy eljön majd az a kegyelmi pillanat, amikor az elvégzett munkának beérik a gyümölcse. Ezt a hitet igazolják ma a folklórarchívumokban elhelyezett népzene- és -táncfelvételek, a kiadott albumok, könyvek, a válaszúti múzeum, a népművészeti központ, a nyári tánc táborok, a szórványkollégium. És azt a hitet, hogy a magyar kultúra életben tartása érdekében nemcsak tárgyakat, hanem lelkeket is érdemes menteni, nyomatékosítja a tény, miszerint már-már túlnőtte önmagát a megvalósított álmot, további bővítésekre, fejlesztésekre mutatkozik igény.

Balázs-Bécsi Gyöngyi, az alapítvány egyik frontembere szerint azonban nem szeretnék, ha a mennyiségi gyarapodás a minőség rovására történe. Annak látják kiemelt fontosságát, hogy a náluk tanuló gyerekekben *lelki állóképességet alakítsanak ki, amely képessé teszi őket a talpra állásra, a talpon maradásra.*

A könyvben olyan kortársak, tanítványok, szakmabeliek visszaemlékezéseit is olvashatjuk, akiknek az életútjuk egy bizonyos ponton találkozott a Kallós Zoltánéval, és ez a találkozás végérvényesen meghatározta az életpályájuk, gondolkodásuk alakulását. Mindannyian kiváltságnak tekintik a barátságát, személyiségének a lelkükben hagyott lenyomatát. Csodaként határozzák meg az életművét. Íme egy visszaemlékezés: „Szerencsés vagyok, mert élvezhetem Kallós Zoltán barátságát, mert kortársa és kissé sorstársa is lehetek, és lehetőséget kaptam, hogy hozzájárulhassak hatalmas terveinek megvalósításához. Sok közös ügy érdekében segítettük egymást: megépítettük a választói csodát, a magyar szórvány legértékesebb központját, amely egyben a magyar kultúra fellegvára. Kallós Zoltán építménye azonban nem mérhető mértékegységekben. Szellemi öröksége az egekig ér.” (Szép Gyula)

Mivel Kallós Zoltán kora és fáradtsága ellenére is azt vallja, hogy „annyi tennivaló lenne még ezen a földön”, a figyelemfelkeltő alcím érthetővé válik, a megkezdett munka túl fog ívelni az ő földi életén, munkatársai, tanítványai minden bizonnyal kamatoztatni fogják a rájuk bízott örökséget.

A Csinta Samu érdeklődése nyomán körvonalazódott portré az érzékeny figyelés, az arcok, tekintetek, mozdulatok megragadása által annyira élethű tükröt mutat az olvasónak, hogy kedve kerekedik útra kelni és személyesen is megismerni a választói csodát.

Kovács Anikó